

XV.

Jost Jensen og hans Aabenbaringer.*Ved Gerh. Hornemann.*

I en Afhandling i »Dania« om Himmelbreve¹⁾ har Dr. Sandfeldt Jensen for nogle Aar siden gjort opmærksom paa den Ejendommelighed ved det store Flertal af de danske Himmelbreve, at de har en fuldstændig ny og original Form for Brevets Aabenbaring, som ikke er nogen Omarbejdelse af noget tidligere, skønt enkelte Ting er bevarede i Overskriften fra de andre, ældre Former²⁾. Denne ny Form for Brevene er efter Forfatteren følgende:

«Copie af det Brev, som siges Gud selv haver skrevet med forgyldte Bogstaver og hænger i Sante Hans Kirke paa Michaels Bjerg over Daaben. — Hvo som det vil gribe flyver det fra, og for den som det vil afskrive bøjer det sig og lukker sig op».

Medens der intet mærkeligt er ved denne Overskrift, saa kommer nu den ejendommelige Indledning, der, med visse Ændringer paa enkelte Punkter, iøvrigt i alle Tilfælde er næsten enslydende den samme:

¹⁾ Dania 3 B. S. 193 ff.

²⁾ Anf. St. S. 211.

»Paa en Mil nær Assens hændte det sig, at en Mand ved Navn Just, som havde hjemme i Assens, mødte en dejlig Ungkarl i brune Klæder, ingen Knapper i sin Kjortel, men en stor Hue paa sit Hoved. Denne unge Mand leverede Brevet til Just, at han skulde give Præsten det, men Præsten sagde det har været et Spøgelse. Saa kom den unge Mand anden Gang til Just og sagde: at han var en Guds Engel, han slog sin Kjortel til Side, da var han saa klart skinnende som Solen, at Manden ikke kunde se paa ham for Klarheds Skyld, og Englen sagde til ham: Frygt ikke, men gaa til Præsten og forkynd det, at Gud har ikke Ro i Himlen for de Fattiges Suk og Raab; thi Jorden er forbandet for de store Syndere, som gaar i Svang og Bedrift af de fleste Mennesker, som misbruger Christenheden«. — Herefter følger saa selve Brevet.

Der er ikke i Afhandlingen gjort noget Forsøg paa at forklare, hvorfra, hvornaar eller hvordan de danske Himmelbreve har faaet denne mærkelige Indledning, end mindre paa, hvem den omtalte Just har været, men, selv om en Slags Forklaring til Navnet maaske nok lod sig tænke¹⁾, saa kunde jo ogsaa vanskelig nogen falde paa at søge ham i Virkelighedens Verden, og endnu vanskeligere vilde det falde nogen ind, at man ikke blot efter hans egne Meddelelser kan opgive paa Dag og Time, naar han har haft sine Apparitioner, som Datiden kaldte hans Aabenbaringer, men endog oplyse, hvad der har fremkaldt dem, og forøvrigt følge Hovedtrækkene af hans Liv saa at sige fra Vuggen til Graven.

Jost Jensen var en sjællandsk Bondemand, men hørte ikke, som det stundom siges i Himmelbrevene, hjemme en Mil fra København, og endnu mindre, som det ogsaa hedder, en Mil fra Assens. Han fødtes i Ulkestrup (Ond-

¹⁾ Just kunde være en Forkortelse af Justus: den retfærdige, og naar han i enkelte Tilfælde kaldes Just Tolderis, saa er det næppe urimeligt at formode, at der bag denne Betegnelse ligger en Opfattelse af ham som en Slags Zachæus.

løse Sogn, Merløse Herred) i Sommeren 1648 som Søn af Jens Jostesen og døbt i Ondløse Kirke 9. Søndag efter Trinitatis (c: 13. August). Som opkaldt efter Bedstefaderen har Jost — dette er Navnets sædvanlige Form i Kirkebogen — ikke usandsynligt været ældste Søn. Men Fædrenegaarden fik han ikke. Han betegnes altid som Jost Jensen i Ondløse, hvor han muligvis har faaet Gaard ved sit Giftermaal med Anne Jensdatter, hvem han ægtede 5. Søndag efter Trinitatis (c: 15. Juli) 1677. Naar han er død, kan ikke opgives, da den gamle Kirkebog, i Modstrid med Ritualets Bestemmelser herom, for en Aarrække mangler Tilførsler om Sognets Døde, deres Aar og Alder og Dødsdag. Men han og hans Hustru levede længe i Sognet og fik, som Kirkebogen udviser, ikke faa Børn. Endnu 1697 faar de døbt en Søn Morten; 1706 nævnes Anne Jost Jensens som Fadder, 1713 han selv.

Saa meget foreløbig om Manden. Hvad nu hans Aabenbaringer angaar, saa har vi vor Viden om dem fra en gammel Provstebog for Lynge-Kronborg Herred, indrettet rimeligvis 1683 af daværende Provst i Herredet og Sognepræst til St. Olai Kirke i Helsingør, Mag. Gert Albertsen Schumacher, et Søkendebarn af Griffenfeld. Man kunde undre sig over at finde denne Sag indført i en Provstebog for dette Herred, hvor den egentlig ikke hører hjemme, men Provst Schumacher synes at have været en Mand med mange Interesser, der har haft sin Fornøjelse af at lade indføre i Provstebogen ikke blot Ting, der direkte angik Embedet, og som det kunde have Betydning for ham og Eftermænd at se bevaret, men ogsaa adskilligt af fjærnere liggende Interesse, der af en eller anden Grund havde tiltrukket sig hans Opmærksomhed, saaledes f. Ex. en »Designation paa hvis bekendte Mennisker er bleven udi den ulykkelige Hændelse paa Amalienborgs Ildebrand 9. April 1689«.

Det er næppe tilfældigt, at denne Fortegnelse er kommen ind i Provstebogen. I hvert Fald maa det anses for utvivlsomt, at der bestaar en vis Forbindelse mellem den

ulykkelige Hændelse og Jost Jensens Aabenbaringer. Der sigtes til Begivenheden strax i Begyndelsen af Aabenbaringerne, og spørger man, hvad der har fremkaldt dem, saa synes det klart, at det dels er det af de sidste Aars Rustninger fremkaldte haarde Skattetryk, sammen muligvis med andre mindre let paaviselige Omstændigheder, dels Opera-husets Brand, der er den nærmeste, for ikke at sige den umiddelbare, Foranledning. Heri er intet nyt eller forunderligt. Godt og vel et halvt Aarhundrede i Forvejen havde den Slags Foreteelser været en ganske dagligdags Begivenhed. Rystet og knuget af Trediveaarskrigens haarde Tryk, som Folket var, opskræmt af en Række voldsomme Naturbegivenheder og indlevet i en Forestillingskreds, hvor Frygten for Himlens straffende Indgriben spillede den største Rolle, havde saa den ene og saa den anden Syner, der bragte dem til som her Jost Jensen at paamine Folket om ikke at fremture i Synden, men at ydmyge sig under Guds tugtende Haand¹⁾. Men hvilken Forskel er der ikke i den Maade, paa hvilken Øvrigheden og særlig Gejstligheden tog Tingen omkring 1630 og halvtredsindstyve Aar senere. Selv om man regner med, at Befolkningen i de frygtelige Aar under Kejserkrigen har levet i en Tilstand af aandelig Ophidselse, hvortil man sjælden har kendt Mage her i Landet, saa er det dog af alt klart, at hvorledes det saa end var med Almuen, saa havde hos største Delen af det lærde Lav et fuldstændigt Omslag i Betragtningen af disse og lignende Fænomener fuldbyrdet sig i disse Aar. Præsterne, der havde Sagen til Undersøgelse (se S. 96 ff.), tager den ganske jævnt og roligt og prøver paa, om de ikke i Josts Sindstilstand eller i hans legemlige Befindende kan finde en rimelig Forklaring til, hvad der var hændt ham, og da dette mislykkes, sender de ham hjem med en Formaning om ikke at fæste Lid til sine Syner, men hvis noget lignende igen skulde overgaa ham, da atter at komme

¹⁾ Det er i saa Henseende nok at henvise til S. M. Giellerup: J. D. Jersin S. 183 ff. og P. M. Stolpe: Dagspressen i Danmark 1. B. S. 63 ff.

til dem, kort sagt de stiller sig omtrent som Biskop Foss i Aalborg havde gjort det en halv Snes Aar i Forvejen i et ganske lignende Tilfælde, hvor en Bonde i Favrholt havde haft en Samtale paa Marken med en lille hvidklædt Dreng. Det drejede sig ved denne Lejlighed om en af de fra tidligere Aabenbaringer saa vel kendte Advarsler mod Hoffærdighed i Klædedragt. Sognepræsten var ikke tilbøjelig til at tage sig af Sagen. Han tænkte paa ikke blot at bekendtgøre Samtalen fra Prædikestolen, men ogsaa at skrive sine Nabopræster til derom. Biskop Foss mente imidlertid, som her Mag. Drejer og hans Kolleger i Kommissionen, at Synet kunde skrive sig fra Satan, men tog iøvrigt i høj Grad overlegent paa Advarslen mod Overdaadighed i Klædedragt. »Du kære«, skriver han »sig mig, hvad for en Model denne ny Prædikant skulde ville have paa vore Klæder? Ej heller ved jeg, om det er Gud mishægligt, at Skoene ere spidse eller kantede, saa som de for nogle Aar siden vare, at jeg og mindes dem af en Enthusiast da at være straffede¹⁾«.

Mellem de almindelige Aarsager, der kan have bidraget til at fremkalde Josts Syner, spiller naturligvis den hos Almuen da herskende stærke Overtro ikke den mindste Rolle. Denne Overtro var sikkert ikke ringere i hans Hjemstavn end andetsteds, snarere større, og der kan i saa Henseende ikke lægges nogen Vægt paa, at hans Folk ikke holdt det for noget, da han fortalte dem om sit første Syn. Det betyder langt mere, at der i Ondløse Sogn var en højt anset hellig Kilde, hvis Kildemarked i de Tider holdtes St. Severins Dag d. 23. Oktober. Endnu da H. F. J. Estrup 1838 skrev sin Skildring af Tygestrup, besøgte denne Kilde aarlig, men nu paa St. Hans Aften, af mange Mennesker, der søgte Helbredelse af dens Vand og efterlod Trækors og andet som Tak for Hjælpen²⁾.

¹⁾ P. M. Stolpe: Anf. St. 1. B. S. 75 f. Khist. Saml. 5. V, 409.

²⁾ H. F. J. Estrup: Samlede Skrifter 2. B. S. 260 ff.

Det er rimeligt, at Troen paa Kildens undergørende Kraft har gjort sit til at skabe en Forestillingskreds, for hvilken Syner som Josts ikke stod som noget fremmed. Men iøvrigt vidner ogsaa Kirkebogen om, hvor stærk Overtroen var i Sognet. Kort i Forvejen havde en Kvinde maattet udstaa Kirkens Disciplin for Forargelse, hun havde givet ved nogen Aske, hun efter nogle Tartarkvindes Raad havde indkastet(?) i Peder Søfrensons Have at vende fra [ham] Mislykke med Kalvdød, og halvandet Aar senere blev en anden indkaldt af Sognepræsten, angivet som den, der med Signelser omgikkes. En tredje, der tidligere havde brugt Sold og Sax for at udforske et Tyveri, indkaldtes som mistænkt for det samme og maatte af den Grund udstaa Kirkens Disciplin. I det hele øvede Sognepræsten skarp Kirketugt, og det kunde nok behøves, for den sædelige Tilstand i Sognet var ikke god. Hertil bidrog det sikkert ikke lidt, at en Del af Gaarden hørte under Ryttergodset, det vil sige, at der var udlagt hvervede Ryttere hos Bønderne. Ikke sjælden er det en Rytter, der udlægges som Barnefader ved de, som det synes, ualmindelig talrige Lejermaalssager. Det hænder ogsaa, at en Enke, hjemmehørende i et andet Sogn, indkaldes for utilbørlig Letfærdighed, hun havde øvet, og Kendelsen lyder paa, at hun skal rømme Byen inden Mandag Morgen, hvis hun ikke af Gældigerens Dreng vilde udbringes. En anden Gang maatte en Kvinde udstaa Kirkens Disciplin, fordi hun kom drukken i Kirken og skammelig med Spy og anden Uterlighed sig der anstillede¹⁾.

Det ene med det andet kan tænkes at have nedslaaet Jost og bidraget til at bringe ham i en Sindsstemning, egnet til at fremkalde de omtalte Syner, og hertil er saa maaske yderligere kommet rent personlige Sorger og Bekymringer. Jost omtaler, at han havde et lidet Barn, som

¹⁾ Kirkebogen giver overhovedet et højst interessant Billede af de sædelige Tilstande i Sognet og af den Maade, paa hvilken en nidkær Præst i de Tider øvede Kirketugt i sin Menighed.

ikke kunde tale. Maaske er det den samme vanvittige Datter, som han og hans Hustru senere holdt fra Guds Hus, hvorfor de 1707 indkaldtes, og maaske har Barnets Tilstand allerede tidligere ængstet dem. Det nævnes i denne Sammenhæng, at der det Aar var sket stor Synd i hans Hus, hvad Jost indrømmer, idet han siger, at det er ham nok imod. Hvad der herved sigtes til, er ikke godt at vide. Men at alt ikke altid var i hans Gaard, som det burde være, det er sikkert nok. Et Aars Tid i Forvejen var Bodil Anders Datter, der tjente hos ham, blevet indkaldt, fordi hun, da alle Folkene var i Senge, havde tændt en Røg baade af Tørv og andet og lukket en gammel Kvinde, Maren Josts Datter, formodentlig Josts Faster, inde, aabenbart i den Hensigt, at hun skulde kvæles. Men der var mer at bebrejde samme Bodil Anders Datter. Hun indkaldtes item for hendes Uskikkelighed i sin Tjeneste, ikke aleneste med Stivhed og Knurren, men og [fordi hun havde] bandet baade Husfader og Husmoder, og tilforn mange Gange er klaget af de godt Folk, hun tilforn tjente, og slaget Jep Andersens Kone, hun og havde tjent, om hvilket hun tilforn tit var paamindet, men alt forgæves. Det kan ikke undre, at Kendelsen efter alt dette gik ud paa, at hun skulde staa aabenhare Skrifte og saa forvises Sognet uden Skudsmaal. Hun slap dog. Saa skrap Mag. Fr. Drejer kunde være, saa lod han sig dog ikke sjælden formilde, og det skete ogsaa ved denne Lejlighed. D. 22. August 1688 faldt Kendelsen, men under d. 29. September s. A. hedder det i Kirkebogen, at for manges Intercession blev ovenmeldte Bodil Anders Datter forskaanet for ovenmeldte Dom denne Gang, men med det Skel, at, om hun herefter lader sig finde i nogen slig »Fortrudelighed«, skal uden al Naade og Forbøn ske Exekution, som oven er meldet. Hun maa altså formodentlig være bleven i Gaarden, og saa slem som hun synes at have været, er det næppe rimeligt, at hun har bedret sig; det er da muligt, at det er til hendes fortsatte uvenlige Forhold mod den gamle Kvinde, der sigtes

med Ordene om den store Synd, der var begaaet i Josts Gaard, men naturligvis kan der ogsaa hermed være tænkt paa andre, os ubekendte Forhold.

Der er her gjort et Forsøg paa, saa godt som det nu lader sig gøre, at forklare, hvorledes det kan tænkes at være gaaet til, at Jost Jensen i Sommeren 1689 fik de mærkelige Aabenbaringer, om hvilke der nu skal berettes. Men hvorledes han har faaet en Plads i de danske Himmelbreve, derom er det umuligt at sige noget sikkert. Imidlertid maa det vel antages, at Fortællingen om, hvad der var hændet ham, har spredt sig ret vidt og har vakt en Del Opmærksomhed, og heri maa vel snarest Grunden søges til, at han er kommet til at figurere som den, hvem Guds Engel overgiver Himmelbrevet.

Hvad Udfald Undersøgelsen angaaende Josts Syner endelig har faaet, vides der intet om. Merløse Herreds Provstearkiv er lidet fuldstændigt for den ældre Tids Vedkommende, og der er slet intet bevaret fra det 17. Aarhundrede. Sjællands Bispearkiv brændte 1728 under Københavns Brand, saa heller ikke derfra kan nogen Underretning have om Sagens videre Forløb, heller ikke om, hvorledes Sjællands Biskop Hans Bagger har stillet sig til den, hvad jo ikke vilde være uden Interesse at vide.

Det var en Lørdag Aften d. 8. Juni 1689, som Jost Jensen var udgaaet i Overdrevet i sit lovlige Ærinde at give sine Kalve Drikke, at en Mand kom til ham tvært over Marken, hvor ingen Farvej var; som ham syntes, en midaldrende Mand med et stakket Haar og lidet Skæg, i en lang mørkebrun Kjortel, med Sko paa, og en liden rund Hue paa Hovedet med lidet Foer omkring ligesom det kunde været Maar, og en Klud om Halsen, som med Enden i Kjolen var indstoppet, og havde han en gammel Hæsserkæp i Haanden. Jost kunde paa Kjolen hverken se Hægter eller Knapper, men den syntes ham ganske hel uden paa det Sted, som Kluden var indstoppet. Da han saa Manden komme lige paa sig, blev han noget forfærdet, at han saa uforvarendes kom imod ham, men som han mente

ikke andet, end at have været en anden gemen Mand, hilsede han ham, hvortil Manden svarede: „Gud signe dig!“ og spurgte Just ham saa ud: „Hvorfra kommer den gode Ven?“ Manden svarede: „Ikke ret langt herfra.“ Jost spørger igen: „Maaske den gode Ven haver noget Kvæg enten i Skoven eller Overdrevet, han leder efter?“ Manden svarede nej. Jost spørger igen: „Hvor vil han da hen?“ Han svarede: „Jeg vil her hen ad denne Side“, udseendes ad Sebberup (o: Sipperup i Søndersted Sogn, Annex til Ondløse) som de gik. „Jeg haver her hen ad noget at bestille“, og fulgte de ad saa lige paa Vejen, dog Manden vilde hverken gaa forre eller efter, men holdt sig fast til hans højre Side. Endelig spurgte Jost Manden ad: „Ved denne gode Ven intet godt Nyt?“ Manden svarede: „Nej, men Synd og Ondskab er der nok af iblandt Folket og stor Hoffærdighed, Menniskene de bruger(!), at de bærer saa meget Skarn paa deres Hoveder, saa det snart naar op til Himlen, hvilket de med anden Hoffærdighed skal aflægge, saa vil Vorherre gøre det saa godt, som aldrig før haver været. Der er ingen Kærlighed blandt Menniskene; det ene Menniske kan ikke snart taale det andet gaar paa Jorden, og der er mange, som beder ondt for Kongen, for stor Told, Skat og Akcise, som paalægges, hvortil den gode, naadige Konge kan snart intet til, men Menniskenes Synder og det store Raad, og dersom Menniskene ikke vil aflægge deres Ondskab, da skal Vorherre lade ske Tegn, som der skete i København, mens Kongens Hus skal være forskaanet, og om Kong Christian skal gaa i Strid i Aar, dersom da Menniskene vil aflægge deres Hoffærdighed og onde Synder, vil Vorherre selv gaa med ham og stride med ham, men vil I ikke det, saa faar I saa stor en Krig, som aldrig haver været, siden Verden blev skabt.“ Og som de nu efter lang Omgang kom imod Sipperup Led, sagde Manden til Jost: „Du skal gaa hjem at sige til Præsten alt dette, jeg haver sagt, og at han skal formane dem at afstaa Synden.“ Jost svarede: „Nej, jeg tør intet.“ Manden svarede igen: „Hvorfor tør du ikke?“ Jost svarede: „Jeg er ræd, de gør mig noget ondt derfor.“ Manden svarede igen: „De skal intet ondt gøre dig derfor; dersom de gør dig noget ondt derfor, da skal det samme dem igen vederfares.“ Derpaa

spurgte Jost ham: „Vil I ikke følge med til vor By? I haver lige saa nær til vor By som til den anden, og det stunder til Aften,“ thi Solen var da færdig at gaa ned. Manden svarede: „Nej, jeg haver noget at bestille ad denne Side her hen.“ Hvorpaa Jost bød Manden god Aften og Farvel. Manden svarede igen: „Gud signe Dig!“ og gik dermed igennem i Ledet. Derefter tænkte Jost ved sig selv: „Alt skal jeg gaa hen og se, hvor han gik hen“, men fornam ganske intet til ham, gik saa hjem, efter han havde givet sine Kalve Drikke, og sagde det, han havde sét og hørt for sine Folk, og som de holdt det ikke for noget, talede han derom ikke mere og tænkte: „Da vil jeg bie og se, om Manden kommer igen,“ thi han sagde til Jost, der han nægtede sig at turde udsige sligt, at hvis han ikke sagde det, skulde han komme en anden Gang igen til ham, tiede derfor i de Tanker, men fandt sig Natten og Dagen derefter noget urolig.

Men om Mandagen, som han i sit eget Ærinde var udrejst til Holbæk, var han ikke endda ganske rolig, men alt hastede paa Hjemreisen, og som han kom paa Kirkebakken ved Ondløse, saa han samme Mand strax for sig i samme Skikkelse og Klæder som tilforn, som og hvid i Ansigtet, og der han saa, at det var den samme Mand, tog han sin Hat af, førend han kom til ham, sætte Hatten paa sine Knæ og sad aabenhoved, men han talede med ham, men som Manden kom lige til Vognen til ham, holdt han stille [og] hilsede ham. Manden svarede: „Gud signe dig,“ blev saa staaende lige ved Vognen og sagde til Jost: „Hvi haver du ikke sagt Præsten det, som jeg sagde til dig den anden Dag?“ Jost svarede: „Jeg turde ikke“. Manden svarede: „De kunde intet ondt gøre dig, og hvorfor tørst du ikke?“ Jost svarede: „Jeg er ræd, de skal gøre mig noget ondt derfor, om jeg taler saadan, thi jeg ved ikke, om det er fra Vorherre eller ikke.“ Manden svarede: „[Om] de gør dig noget ondt, da skal det samme dem vederfares.“ Jost spurgte Manden derpaa: „Er det fra Vorherre, I siger saadanne Ord?“ Manden svarede: „Ja, mæn er det saa.“ Derpaa sagde Manden: „Nu skal du køre hjem og gaa strax til Præsten og sige ham alt det, som jeg haver sagt til dig, og han skal skrive efter din Mund og strax skal

han lade Bispen vide det og Kong Christian.“ Jost spurgte ham: „Vil I ikke age op [med] mig til Byen til Præsten selv?“ Manden sagde: „Kør du din Vej og sig det, du skal sige,“ og bad Jost hermed fare vel, hvortil den anden sagde: „Gud signe dig!“ og gik bort. Og satte Jost sin Hat paa og kørte sin Vej; men som Jost var kommen over halvanden Ager, vendte han sig om at ville se efter ham, og da fornåm han slet intet og gik derpaa til Præsten og forkyndte ham det, som han havde set og hørt. Men 3dje Dagen, som var Onsdag Aften derefter, som Jost havde udført sine Heste i Overdrevet, blev han ganske træt paa Hjemvejen, saa han maatte lægge sig neder i Vænget ved Ledet lidet at hvile, og som han knap havde lagt sig, blev han en Mands Skygge var, hvilken han saa efter; [da] stod forrige Mand hos hans højre Side igen i ganske hvide Klæder, som slog neder til hans Fødder, dog havde [han] den samme Hue paa som tilforn, var ganske hvider i Ansigtet, som det var begge Gangene tilforn. Saa snart Jost saa ham, stod han op imod ham, og tog Hatten i Haanden, og sagde Manden til ham, strax, uden foregaaende Hilsen: „Frygt dig intet, jeg er Guds Engel, jeg gør dig intet ondt. Mennisken tror ikke, at det haver været en Guds Engel, der haver været hos dig tilforn, sigende, at Guds Engel kommer ikke saadan eller i saadan Dragt, item hvorfor kommer [han] til dig og ikke til en anden. Nu kan du sige dem, hvorledes jeg er nu iklæd i hvide Klæder, og sig til Præsten, at han endnu raader dem til Omvendelse, og at han af Prædikestolen siger dem alt det, som jeg haver sagt til dig, og vil de ikke tro det, at jeg er den, jeg er, da vil Vorherre selv saaledes tale til dem, at de skal vide, det er sandt, jeg haver talet, og dersom ingen endnu vil tro det, da skal du gaa til Kongen selv og sige ham alt det, jeg haver talet til dig.“ Da svarede Jost: „Jeg tør ikke gaa til Kongen og sige ham sligt.“ Da sagde Manden: „Hvi tør du ikke? Frygt ikkun Gud, saa er Vorherre med dig; der kan intet Menniske gøre dig noget ondt for det, og du haver fem Brødre, tag en af dem med dig. Og tilmed kommer mange modige Taarer ind for Vorherre af fattige Folk for den Jord, de skal ligge udi, naar de skal fra Verden, fordi de skal købe sig der til, de skal ligge

udi, hvilket Vorherre ikke kan talle(!), thi han haver lige saa vel skabt Jorden, som han haver skabt Menniskene.“ Og endelig sagde han: „Dersom Menniskene ikke omvender dem, efter alt det, [jeg] haver sagt til dig, da skal de faa at [se], der er en Herre og en Gud til i Himlen, og gak nu hjem og forkynd Præsten det, og tal jeg nu intet mere med dig paa denne Tid.“ Dermed forsvandt Manden, saa Jost saa ham ikke mere, og haver heller ingen Uro haft siden. Trods det udtrykkelige Paalæg har Jost næppe dristet sig til at gaa til Kongen. Derimod har han sikkert sat sin Sognepræst i Kundskab ogsaa om dette sidste Møde med Manden, der nu havde vist sig at være en Guds Engel, og Sognepræsten har atter „indgiven“ sin høje Øvrighed, Sjællands Biskop en „advertement“, som det hedder, „om den apparition 3de Gange skeede en Mand Vdj Undløse ved Naffn Jost Jenssen,“ efter at han dog først, som det synes, tvende Gange omhyggeligt havde examineret Jost. Hans ædle Højærværdighed befalede derpaa, at Jost Jensen endnu engang skulde examineres i Overværelse af tre andre Præster foruden Sognepræsten i Ondløse, Vicepræpositus Mag. Frederik Drejer¹⁾, nemlig Hr. Jakob Rasmussen Lund²⁾, Hr. Oluf Bagge³⁾ og Hr. Peder Cappellinus⁴⁾, „alle Herredstiennere och Arbeyder I Ordet I Meerløse Herrit.“

Forhøret holdtes i Vicepræpositi Hus d. 26. Juni 1689, hvor Jost efter at være indkaldet for Præsterne, paa det flittigste af disse blev examineret og troligst forhørt. Paa det, at alting kunde være des rigtigere, forelæstes først for ham Eden, i den kongelige Lov beskreven, om han efter den i Guds Sandhed kunde, turde og vilde svare til Spørgsmaal, ham her udi kunde for[e] holdes, og vedstaa alt det, tilforn af ham er bekendt, og derefter rigtig endnu forklare, hvis han kunde erindre i disse Apparitioner at være hændet og sagt, og, om

¹⁾ Mag. Frederik Carstensen Drejer, fra 1650 til sin Død 25. Januar 1703 Sognepræst til Ondløse og Søndersted, 1694 Provst for Merløse Herred.

²⁾ Sognepræst til Sønder Jernløse og Søstrup.

³⁾ Oluf Jørgensen Bagge, 1685 kaldet til Drejers Medtjener og Successor i Embedet, siden 1686 hans Svigersøn.

⁴⁾ Peder Hansen Cappol (Capellinus) Sognepræst til Tølløse og Aagerup

han sig videre kunde erindre, om noget tilforn kunde være glemt, det nu at give tilkende, efter at Eden var ham forelæst. Han svarede sig med en god Samvittighed for Gud og alle baade at have tallet, hørt og sét, hvis tilforn var efter Mandens Befaling tallet og skrevet, og var færdig det og for Kongen at vedstaa, eftersom han fornam faa at tro det.

Som man vil se, søgte Provsterne efter bedste Evne at sikre sig et sandfærdigt Udsagn, men de gik videre, idet de vilde forvisse sig om, at ikke ydre tilfældige Omstændigheder havde fremkaldt hos Jost Vrangforestillinger om, hvad han havde oplevet, eller troede at have oplevet, og de tilspurgte ham derfor,

1° om han alle 3de Gange, denne Aabenbaring skete, var ganske ædru, om ikke ganske fastendes, eller om han ikke kunde have taget noget til sig, mere end en sømmelig Ædruehed fordrede.

Han svarede herpaa, at han vel ikke ganske var fastende, som det ham forekom sildig paa Dagen, men intet over sin nødtørft Ædruelighed havde til sig taget

2° om han nogen af Gangene var enten søvnig eller slummende eller og ganske aarvaagen, staaende, gaaende, liggende eller agende, da han forekom ham.

Svarede, at han ganske var aarvaagen og ingen Tid var slummedes og sovendes.

3° Om, naar han enten gik eller aag, var med nogen Bekymring beladet, hvoraf han kunde tage sig Griller og Tanker, saa som en talede med ham, og det dog ikke saa var i sig selv.

Svarede, at han ikke nogen Sinde var i nogen Maade bedrøvet over noget, da dette Syn ham forekom.

Herefter afgav han den ovenfor staaende Bekendelse, som han endte med, at siden det sidste Syn (Onsdag Aften d. 12. Juni) havde han ingen Uro haft.

Man tilspurgte ham derpaa, om der var ham mere vitterligt enten i Almindelighed eller i Særdeleshed, hvorpaa han svarede nej, men alt dette, han havde berettet, var ham saaledes i Sandhed forekommet, det han ved sin Ed vilde vedstaa, naar paakræves.

Herefter blev han af Præsterne flittigen formanet ikke at tro eller sætte sin Tillid paa nogen Aabenbaring, som Gud i sit Ord havde givet os Aabenbaring nok ved Moses og Profeterne og ved Christum selv, at os ikke mere til Salighed kan gøres fornøden, og hvis som sligt mere ham kunde forekomme nogen Sinde, at han det hos sig ingenlunde skulde fordølge, men give dem det tilkende, som vidste at prøve Aanderne, som Satan selv og kan forvende sig og skikke sig til Livsens Engels Gestalt.

Hermed maa saa Jost være bleven demitteret og Forhøret, paa alles Vegne underskrevet af Viceprovsten, indsendt til Biskop Bagger.

Men endnu havde Jost ikke Fred for sin „Apparition“. Som han omtrent to Maaneder efter, Søndagen d. 18. August Kl. 3 om Eftermiddagen gik og slog i de Enge ved Korsbækken og kom for at se til noget Byg og Boghvede, han havde i en Ager, om det var færdigt at meje, kom Manden til ham ved Hofmand Agre paa Korsvejen i hvide Klæder som i sit sidste Syn før denne, og som Jost først offererede ham sin Hilsen, svarede den anden: „Gud være hos dig!“ og sagde: „Hvi haver du ikke gaaet til Kongen og sagt alt det, jeg haver forkyndet dig? Det var Vorherres egne Ord og ikke Fandens, jeg haver talet til dig. Mennisken tror ikke, det haver været Vorherre, der haver været hos dig, men de tror, det haver været Fanden. Men de, som det tror ikke, de skal og blive Fandens til evig Tid. Du skal sige til Kongen, at han skal formane over alt sit Kongerige, at de omvender dem fra alt Ondskab, som jeg haver talet til dig tilforn, ellers vil Vorherre ødelægge dette Folk!“ Derpaa sagde Jost: „Jeg haver et lidet Barn, som ikke kan tale! Vorherre hjælpe mig med det!“ Da svarede Manden: „Hav du kun en god Tro til Vorherre. Det kommer nok til at tale. Der er sked stor Synd i din Gaard i Aar.“ Dertil sagde Jost: „Gud bedre mig det, saa sandt det er mig nok imod.“ Derpaa sagde Manden: „Nu skal du strax gaa til Præsten, og I skal strax gaa til Kongen og sige ham alt dette, jeg haver sagt til dig, at de omvender dem, saa vil Vorherre være dem naadig efter hans Ord, som han haver sagt til dig.“ Dermed fulgtes de ad til en Dam,

som ligger ved Kioldersø; [der] vilde Jost gaa til sin Ager, men den anden uden Hilsen gik paa den højre Haand og strax forsvandtes, og Jost saa ej noget til ham.

Men Enden var ikke endda.

Anno 1689 d. 23. August om Eftermiddagen Klokken 3, der Jost gik at(!) slog i de Enge ved Korsbækken, kom først et svær Taage om ham, og i dette Taag stod Manden i lige Skikkelse som de to sidste Gange hos ham, før han blev det var; uden Hilsen sagde han strax til Jost: „Frygt dig intet, det er Herren, der er hos dig!“ thi Jost blev meget frygtagtig for det hastelige Taage, som kom om ham. Derpaa sagde Manden fremdeles: „Hvi haver du ikke gaaet, som jeg haver befaleet dig?“ Derpaa sagde Jost: „Præsten haver skrevet ud til Bispem og ladet ham forstaa alting og tilmed, om han haver ladet Kongen det vide eller ej.“ Derpaa sagde Manden: „I frygte mer for Menniskene end for Vorherre,“ sagde fremdeles: „Haver Menniskene ikke bedet dig, du skulde bede mig, jeg skulde lade dig se mine Hænder og Fødder?“ Derpaa sagde Jost: „Jo, det haver de gjort.“ Derpaa sagde han: „I lidet troende, I tror ikke, hvad Vorherre siger selv, hvorledes skulle I tro Profeterne, som prædiker for eder?“ Derpaa viste [han] ham sine Hænder og udi Hænderne et Hul saa stort som en Nød, da den ganske Haand runden om var ganske hel, tog saa til den højre Fod og strax faldt Skoen af, eftersom Jost og saa Remme eller Spænder i Skoene; derpaa tog [han] Hosen af, som var saa meget tyndt og fint Lærred, viste ham saa Foden, som var lige som Haanden og sagde: „Se nu, jeg er den korsfæste Jesus, som haver lidt for Menniskens Synder; jeg er den Jesus, som sidder hos Gud Fader udi Himmelen. Nu vil jeg sige dig, hvad jeg er. Jeg haver ej villet sagt dig det de andre Gange, fordi Vorherre vilde prøve Menniskene og sé, om Menniskene vilde tro det, om det haver været Vorherre, der haver været hos dig, men mange tror det ikke, endog der er mange Guds Børn, som tror det, at det haver været Herren, som haver talt med dig. Nu kan du gaa hjem og sige, hvorledes du haver set mine Hænder og mine Fødder, at jeg er den korsfæste Jesus. Det er nu den femte Gang, jeg haver været hos dig.“ Derpaa bad Jost

ham, at han vilde ikke komme tiere til ham, men til andre. Derpaa svarede han: „Vor Herre vilde prøve dig, om du vilt holde hart ved Troen, og se, hvad du vilt gøre, og skal du og Præsten skynde eder strax og gaa til Kongen og sige ham alt dette, som er sket, at den gode, gudfrygtige Konge raader sine Undersaatter til at omvende dem over alt sit Kongerige, saa skal det gaa Kongen vel, og Vorherre vil altid være med ham. Enten han skal gaa i Strid eller andensteds, saa vil Vorherre være med ham, om han raader Folket til at omvende dem fra deres store Synder og Hoffærdighed, som drives i denne syndige Verden, thi Vorherre vilde gerne, de skulde omvende dem.“ „Omvender eder,“ sagde han [med] endnu haardere Ord end tilforn, „som Faderen haver befaleet mig at gaa til Jorden og sige eder alt dette,“ bad atter paany: „Skynder eder og gaa til Kongen.“ Saa faldt Jost paa Knæ og bad ham at ikke tiere ville aabenbare sig for ham, men for andre. Derpaa svarede Manden: „Frygt dig ikke! Du skal gaa og gøre, hvad Herren befaler dig. Du faar ej frygte dig, at Menniskene kan gøre dig noget herfor, thi vil Vorherre, kan han tage dig fra dem, derfor tør du ikke frygte. Nu taler jeg ikke mere med dig paa denne Tid. Skynder eder nu og gaa strax. Far nu vel.“ Der synes det for Jost, som han for lige i Vejret og forsvandtes; og tog hermed hjem. Og enddog der gik mange omkring, som baade slog og rev, saa fornam dog ingen til dette, som han spurgte dem ad, om de ej havde fornummet noget, men alle nægtede, at de intet havde fornummet. Saa hastig som baade Skoen og Hosen kom af Foden, saa hastig kom den paa, som Jost bekender, at han næppe rørte ved Foden, førend baade Skoen og Hosen var paa igen.

Efter Enden herpaa, blev Jost helt forandret og gik hjem at maatte lægge sig over denne Aabenbaring, som stod paa ved en halv Time.
